

HRVATSKA AGENCIJA ZA POŠTU I
ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE
ROBERTA FRANGEŠA MIHANOVIĆA 9
10 110 ZAGREB

Split, 15. svibnja 2013. godine

Predmet: *Analiza tržišta veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi*

- komentari H1 TELEKOM d.d.

Poštovani,

Dostavljamo komentare H1 TELEKOM-a na analizu tržišta veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi.

Uvod

Ovim putem želimo skrenuti pozornost na određene okolnosti u praksi koje su nam u prethodnom razdoblju otežavale poslovanje, a koje želimo izmijeniti s ciljem kvalitetnijeg pružanja usluga krajnjim korisnicima

Dana 13. ožujka 2013. godine zaprimili smo dopis Hrvatskog Telekomu kojim smo obaviješteni o planiranoj rekonstrukciji pretplatničke mreže. Iz predmetnog dopisa evidentno je da je projektom rekonstrukcije predviđena izgradnja isključivo FTTN čvorova, točnije 44 nova čvora te da je navedena aktivnost planirana već kroz 2013. godinu.

Uvažavajući potrebu HT-a za modernizacijom mreže, ovim putem željeli bismo još jednom iznijeti stav H1 po pitanju uvođenja nezavisnih čvorova (FTTN).

Uzimajući u obzir temeljne odrednice strategije poslovanja, H1 TELEKOM odabrao je ULL model pružanja usluga kao temeljni model pružanja usluga krajnjim korisnicima upravo zbog ostvarenja kontrole nad maksimalnim brojem elemenata nužnih za isporuku usluge (H1 pod svojom kontrolom ima IP pristupnu mrežu, MSAN/DSLAM, korisnički uređaj). U periodu od 2008. godine do danas H1 TELEKOM intenzivno je investirao u izgradnju ULL mreže te je do danas izgradio vlastitu mrežu i pristupio većem broju kolokacija kojima pokriva dostupnost do značajnog dijela predmetnog tržišta (točne podatke H1 je dostavio HAKOM-u dopisom od 25.3.2013. godine).

Veleprodajni širokopojasni model (BS), od trenutka od kada je počeo dostizati minimalne faktore isplativosti te minimalne tehnološke zahtjeve, H1 TELEKOM koristi kako bi svoje usluge mogao pružiti na cjelokupnom području RH, tj. području izgrađenosti mreže ponuditelja veleprodajne usluge. Usprkos još uvijek nepovoljnim pokazateljima ovog modela isporuke usluga, H1 TELEKOM odlučio je koristiti isti kako bi zadržao tržišnu konkurentnost. Nakon cca 18 mjeseci komercijalnog korištenja BS modela, susrevši se s mnogim tehnološkim problemima, potvrdili smo temeljne postavke strategije H1 TELEKOM-a kako bez uvida, utjecaja ili kontrole nad svim elementima nismo u mogućnosti osigurati maksimalnu kvalitetu usluge.

Kako smo već naveli, ULL model smatramo ključnim za uspjeh H1 TELEKOM-a, a kako smo jedan od vodećih alternativnih operatora, ULL model smatramo direktnim preduvjetom za održavanje te poboljšanje konkurentnosti na telekomunikacijskom tržištu.

Usljed velikih inicijalnih ulaganja, ULL model ocijenili smo isplativim samo na kolokacijama s najvećim gustoćama pretplatničkih linija. Iz tog razloga osnovni preduvjet našeg interesa za kolokacije s manjim brojem raspetljanih petlji jest smanjenje troškova.

Glavni čimbenik inicijalnih i operativnih troškova prepoznajemo u slijedećim elementima:

- Nemogućnost ostvarivanja modela fizičke unutarne i vanjske kolokacije te uslijed toga visoki troškovi najma prostora za smještaj opreme u modelu udaljene kolokacije, koja se često nalazi i nekoliko stotina metara udaljena od krajnjih korisnika što uzrokuje veliki trošak ostvarivanja spoja bakrenim kablom;
- Visokim cijenama izrade tehničkih rješenja i pripreme spoja i kolokacije od strane T-Coma;
- Visokom cijenom optičkog povezivanja nove kolokacije na pristupnu mrežu H1 TELEKOM-a.

Tijekom prethodnog razdoblja zalagali smo se, smatrajući nužnim, za reguliranje ULL modela na način da se osigura sljedeće:

- U svim područjima na kojima je predviđeno skraćivanje petlje, a na kojima operatori korisnici već imaju kolokaciju, osigurati mogućnost pristupa do krajnjih korisnika putem već postojeće kolokacije, odnosno formiranjem zavisnog čvora;
- Uvesti dodatni model fizičke unutarne kolokacije – fizička unutarnja dijeljena kolokacija koja se ostvaruje na način da su svi operatori u zajedničkom prostoru te da dijele zajednički sustav napajanja, telekomunikacijske ormare, rashladni sustav, HDF te sve ostale elemente;
- Za sve operatore koji nemaju kolokaciju na području skraćivanja petlje prostor unutarne kolokacije nudi se po principu „first come, first served“;
- Omogućiti alternativnim operatorima najam optičkih niti do predmetne kolokacije po troškovno opravdanoj cijeni.

Smatramo da se ne smije HT-u omogućiti prilika da „na mala vrata“ (putem područja na kojima operatori korisnici nemaju ULL korisnika) zapravo kasnije uvede praksu formiranja

nezavisnih čvorova i na ostalim područjima na kojima ostali operatori korisnici imaju ULL korisnike. Predloženi projekt rekonstrukcije smatramo preuranjenim.

Uzimajući u obzir gore navedeno, u nastavku iznosimo komentare na analizu tržišta veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi.

U poglavlju 4. pod nazivom „Određivanje granica mjerodavnog tržišta“, strana 12.

H1 smatra kako je HAKOM kvalitetno odredio dimenzije usluga i odredio granice samog tržišta, no, skrećemo pozornost na nužnost obrade TV usluga koje operatori pružaju na tržištu elektroničkih komunikacija neovisno nudi li se navedena usluga samostalno ili kao sastavni dio paketa.

U poglavlju 4.1.2.2. pod nazivom „Pristup putem pokretnih mreža“, strana 18.

H1 TELEKOM podržava odluku HAKOM-a kojom će promatrati daljnji razvoj usluge pristupa širokopojasnom internetu putem pokretnih mreža i utjecaj iste na tržište širokopojasnog pristupa internetu. Odnosno H1 smatra kako je usluga pristupa internetu putem pokretnih mreža u fazi razvoja što pokazuju i sami izvještaji javno dostupni na Internet stranicama Hrvatskog Telekom-a. Sukladno novim mobilnim multimedijalnim uslugama (Deezer music streaming, MAXtv To Go,..) koje se nude korisnicima navedena sve više zamjenjuje ADSL pristup putem bakrenih parica. Pristup putem pokretnih mreža ostvaruje se putem EDGE, UMTS, HSPA i LTE tehnologija, gdje su brzine ostvarene putem HSPA i LTE tehnologija usporedivih pristupnih brzina sa ADSL tehnologijom. Kako brzine koje su usporedive s ADSL bakrenom paricom nije moguće koristiti na cijelom području Republike Hrvatske, HAKOM je djelomično u pravu kada smatra da ista ne predstavlja zamjensku uslugu ADSL tehnologiji na nacionalnoj razini, međutim u kontekstu navedenog želimo skrenuti pažnju da niti usluge putem kablinskih mreža ili putem svjetlovodnih niti (FTTH) nije moguće koristiti diljem Republike Hrvatske a iste su opravdano zamjenske usluge ADSL pristupu putem bakrenih parica. Također, broj priključaka širokopojasnog pristupa internetu putem kablinskih mreža daleko je manji nego broj priključaka koji pristupaju širokopojasnom internetu putem pokretnih mreža, odnosno nakon ADSL pristupa putem bakrenih parica, pristup putem pokretnih mreža najzastupljeniji je način pristupa internetu s udjelom od 27,38%. Potrebno je napomenuti da je trend sve većeg broja korisnika tzv. „pametnih“ telefona a čija funkcionalnost je nužno vezana uz korištenje širokopojasnog pristupa internetu putem pokretnih tehnologija. Također analizom se navodi kako su cjenovni paketi usporedivi s ADSL tehnologijom kada uključuju 1 GB ili 15 GB prometa ali korisnici pokretnih mreža nemaju mogućnost odabira paketa s neograničenim prometom. H1 želi skrenuti pažnju kako 43% (2012/1) korisnika koriste pakete koji ne uključuju neograničeni promet što nije zanemarivo, također potrebno je uzeti u obzir i marketinšku moć pokretnih operatora u odnosu na

alternativne operatore koji usluge pokretnih mreža znatno više reklamiraju putem medija, pa je slijedom svega navedenog moguće zaključiti da postoji određeni utjecaj na zamjenjivost na strani potražnje i isti nikako nije zanemariv. Slijedom navedenog H1 smatra potrebnim da HAKOM u narednom periodu promotri i detaljnije analizira utjecaje iste na tržište širokopojasnog pristupa internetu.

U poglavlju 4.1.2.7. pod nazivom „Pristup putem satelitskih veza“, strana 27.

H1 smatra nužnim i potrebnim promatrati daljnji utjecaj usluge širokopojasnog pristupa internetu putem satelitskih veza na tržište širokopojasnog pristupa. H1 želi skrenuti pozornost da se korisnici i na lokacijama na kojima postoji zemaljska infrastruktura odlučuju za proizvode koje im operatori nude putem satelitskih veza a koje su uglavnom posljedica spleta marketinških aktivnosti operatora na pojedinim područjima. Obzirom na aktualnu ponudu Hrvatskog Telekom-a, kojom HT nudi uslugu televizije (MaxTV) putem satelita uz Internet uslugu (MaxADSL) po promotivnoj cijeni od 34 kn/mjesečno*, H1 TELEKOM smatra kako je usluga putem satelitskih veza (u ovom konkretnom slučaju MaxTV putem satelita) zamjenska usluga ADSL pristupu putem bakrene parice jer u konačnici dovodi da raskida širokopojasne usluge pristupa internetu s alternativnim operatorima i prelazak na uslugu širokopojasnog pristupa internetu koju pruža HT (u ovom konkretnom primjeru MaxADSL), odnosno na uslugu operatora sa značajnom tržišnom snagom. Zatim, u situaciji kada parica nije dovoljne kvalitete za aktivacijom IPTV PVC kanala, korisnik neće zadržati uslugu širokopojasnog pristupa internetu od alternativnog operatora i koristiti uslugu televizije od Hrvatskog Telekom-a već smatramo da će posljedično, raskinuti uslugu sa alternativnim operatorom (ili neće prihvatiti ponudu), te će sa uslugom širokopojasnog pristupa internetu prijeći na Hrvatski Telekom. Također, mišljenja smo da će u navedenoj situaciji korisnik prijeći na drugog operatora koji će pružiti cjelovitu uslugu (širokopojasni pristup internetu i uslugu TV-a) putem satelitskih veza krajnjem korisniku neovisno o tehnološkoj manjkavosti u odnosu na uslugu koja se pruža putem zemaljske infrastrukture.

Temeljem spomenutog H1 smatra da usluge putem satelitskih veza predstavljaju zamjensku uslugu ADSL pristupu putem bakrene parice.

Slijedom navedenog, smatramo da potražnja za uslugom veleprodajnog širokopojasnog pristupa proizlazi iz usluga pristupa širokopojasnom pristupu koje se pružaju na maloprodajnoj razini, a koje se temelje na:

- xDSL pristupu putem bakrene parice,
- pristupu putem kabelskih mreža
- pristupu putem svjetlovodnih niti (FTTH), te
- pristupu putem satelitskih veza

*tijekom 12 mjeseci uz ugovornu obvezu od 24 mjeseca

neovisno o tome nudi li se navedeni pristup samostalno ili kao sastavni dio paketa elektroničkih komunikacijskih usluga.

U poglavlju 7.1. pod nazivom „Obveza pristupa korištenja posebnih dijelova mreže“, strana 56 – 58. HAKOM navodi:

„U okviru određivanja navedene obveze, a u skladu s člankom 61. stavkom 3. ZEK-a, HAKOM određuje HT-u sljedeće:

- *da trećoj strani pruži izdvojeni pristup lokalnoj petlji i potpetlji obuhvaćen definicijom tržišta iz poglavlja 4.3. ovog dokumenta, te pristup pripadajućim sadržajima potrebnih za navedene usluge;*
- *da pregovara u dobroj vjeri s drugim operatorima koji traže pristup i, u okviru ove obveze, obvezu odgovora na svaki razuman zahtjev;*
- *da ne ukida već odobreni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji;*
- *da osigura zajedničko korištenje prostora ili druge oblike zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme, uključujući osobito zajedničko korištenje kabelaške kanalizacije, zgrada i drugih građevina te njihovih ulaza;*
- *da omogući pristup sustavima operativne potpore ili sličnim programskim sustavima nužnim za osiguravanje pravednog tržišnog natjecanja u pružanju usluga.*

HAKOM je, pri određivanju obveza iz članka 61. stavka 3. ZEK-a u okviru obveze pristupa, vodio računa da navedene obveze budu razmjerne regulatornim načelima i ciljevima iz članka 5. ZEK-a odnosno vodio je računa o kriterijima koju su navedeni u članku 61. stavku 5. ZEK-a. Naime, HAKOM smatra kako su, s obzirom na stupanj razvoja tržišta, veleprodajne usluge i s njima povezane obveze, tehnički i gospodarski u potpunosti izvedive, uzimajući u obzir raspoložive kapacitete pristupnog operatora.

U nastavku su propisane obveze iz članka 61. stavka 3. ZEK-a detaljnije obrazložene.

- *U cilju rješavanja problema opisanih u poglavlju 6.1. ovog dokumenta, a u skladu s člankom 61. stavkom 3. točkom 1. ZEK-a, HAKOM određuje HT-u obvezu da drugim operatorima, putem odgovarajućeg tehničkog rješenja, pruža pristup:*
 - *lokalnoj petlji na temelju bakrene parice;*
 - *lokalnoj potpetlji na temelju bakrene parice;*
 - *pasivnoj pristupnoj svjetlovodnoj mreži (PON);*
 - *pristupnoj svjetlovodnoj mreži na način poveznica od točke do točke (P2P).*

U nastavku je opisano na koji način je HT obvezan omogućiti prethodno navedeno. Potrebno je naglasiti kako se tako određena obveza pristupa primjenjuje neovisno o tipu područja.

- *Izdvojeni pristup lokalnoj petlji na temelju bakrene parice (eng. copper LLU) HT mora omogućiti na MDF-u.*
 - *Izdvojeni pristup lokalnoj potpetlji na temelju bakrene parice (eng. copper SLU) treba biti omogućen na dva načina:*
1. *HT je obvezan na mjestima gdje je ugradio vanjski kabinet, uz potpuno očuvanje integriteta mreže, osigurati prostor za realizaciju usluge izdvojenog pristupa lokalnoj potpetlji, što znači da HT mora osigurati prostor za završavanje posrednog kabela operatora⁵². Operator u neposrednoj blizini kabineta HT-a može izgraditi svoj vanjski kabinet u skladu sa svim prethodno pribavljenim suglasnostima i dozvolama. Isto tako, operator mora osigurati priključak vlastitog vanjskog kabineta na elektroenergetsku mrežu radi napajanja vlastite aktivne opreme (VDSL2 prijenosna tehnologija) koju ugrađuje u navedeni kabinet. HT nije obvezan osigurati izdvojeni pristup lokalnoj potpetlji na temelju bakrene parice ukoliko s iste lokacije krajnje korisnike spaja korištenjem vektorizirane VDSL tehnologije. U tom slučaju, HT je obvezan omogućiti pristup operatorima korisnicima primjenom tehnološkog rješenja virtualnog izdvojenog pristupa lokalnoj potpetlji (VULA - Virtual Unbundling).*
 2. *HT je obvezan omogućiti operatoru da na temelju svojih stručno utemeljenih poslovnih odluka ugradi vanjski kabinet u nekoj točki pristupne mreže HT-a, iako npr. HT u toj istoj točki nema vlastiti vanjski kabinet ili ne namjerava izvršiti ugradnju vlastitog vanjskog kabineta. Lokacija na kojoj će operator korisnik ugraditi vanjski kabinet mora udovoljiti tehničkim uvjetima. Oprema koja će biti ugrađena u vanjski kabinet mora osigurati u potpunosti integritet mreže, odnosno ne smije uvjetovati degradaciju usluga koje se pružaju iz centrale.*

Iako u razdoblju od donošenja prethodne analize ovog mjerodavnog tržišta i određivanja ove regulatorne obveze alternativni operatori nisu koristili mogućnost skraćivanja bakrene parice ugradnjom vanjskih kabineta u mreži HT, HAKOM i dalje zadržava obvezu pod rednim brojem dva. Naime, u skladu s planovima HT-a, HT će na određenim lokacijama vršiti modernizaciju pristupne mreže na temelju FTTC koncepta. Uzevši u obzir da ugradnja vanjskih kabineta smanjuje broj krajnjih korisnika u odnosu na broj krajnjih korisnika koji su dostupni s lokacije MDF-a, realno je za očekivati da na određenim lokacijama nema poslovnog plana za dva operatora na istoj lokaciji vanjskog kabineta. Stoga HAKOM smatra da alternativnim operatorima treba ostaviti mogućnost gradnje vanjskih kabineta na lokacijama na kojima HT nije skratio bakrenu paricu, ukoliko smatraju navedeno ekonomski opravdanim.“

Bitno je naglasiti da je HT, ugradnjom vanjskog kabineta, obavezan u potpunosti očuvati integritet mreže tj. omogućiti dostup do svih krajnjih korisnika predmetnog područja sa centralne lokacije, te smještaj i odabir tehnologije ne smije narušiti pružanje VDSL2 usluga sa centralne lokacije.

Smatramo nužnim odrediti obvezu HT-u omogućavanja operatoru smještaj opreme unutar uličnog kabineta ili drugog adekvatnog prostora. Kako se sva pristupna infrastruktura nalazi u vlasništvu HT-a, HT ima znatnu prednost prilikom odabira mjesta, ugovaranja prostora za smještaj čvorova ili u postavljanju uličnog kabineta koji stavljaju ostale operatore u neravnopravni položaj s vrlo otežanim uvjetima daljnjeg širenja dosega pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji ili potpetlji. Kako bi se navedeno neutraliziralo smatramo nužnim omogućiti razumni smještaj opreme ostalih operatora (10U minimalno) uz dijeljenje ostalih tehničkih preduvjeta (HDF, napajanje, hlađenje) između HT-a i ostalih operatora.

Također, smatramo nužnim odrediti obavezu HT-a unaprijed najaviti, sukladno pravilima najave promjena u mreži, da li će se na novom pristupnom čvoru koristiti vektorizirani VDLS2 kako bi operatori mogli pravovremeno pripremiti svoje planove. Naknadna implementacija vektorizirane VDSL2 tehnologije, ukoliko već drugi operator ima ili je u procesu implementacije pristup lokalnoj potpetlji nije moguć.

U dijelu gdje je ostalim operatorima ostavljena mogućnost ugradnje vanjskog kabineta na nekoj točki pristupne mreže HT-a smatramo potrebnim dodati odredbu kojom će HT na zahtjev operatora korisnika u razumnom roku dostaviti kompletnu dokumentaciju pojedinog područja kako bi se zadržalo načelo transparentnosti i nediskriminacije te kako bi operatori mogli donijeti kvalitetnu odluku o ulaganjima. Dodatno ukoliko operator korisnik najavi HT-u da će u nekom području pokrenuti izgradnju vanjskog kabineta, HT ne smije pokrenuti izgradnju u istom području osim ukoliko operator nije dovršio izgradnju unutar 12 mjeseci od najave.

U poglavlju 7.1. pod nazivom „Obveza pristupa korištenja posebnih dijelova mreže“, strana 59. HAKOM navodi:

„HT na području tipa 1 ne smije ukinuti već odobreni pristup osim ako se operatori međusobno dogovore o nekom obliku migracije. U slučaju da nema dogovora između operatora, HT je obvezan najaviti operatorima korisnicima i HAKOM-u najmanje pet godina unaprijed detaljan plan potpunog ukidanja postojeće pristupne mreže po pojedinom MDF-u, kako bi se ostavilo dovoljno vremena operatorima da isplaniraju alternativni pristup do krajnjeg korisnika.

Navedeni rok može biti i kraći ukoliko je ispunjen neki od sljedećih uvjeta:

- *ulaganje alternativnog operatora je amortizirano,*
- *ukidanje je već bilo najavljeno u vrijeme investicije alternativnog operatora ,*
- *HT je operatoru spreman nadoknaditi neamortizirani dio ulaganja,*

- *postoji alternativni proizvod koji je ekvivalentan starom pristupnom proizvodu.*

Navedeno je nužno kako bi se očuvala kontinuiranost pružanja usluge operatora te mogućnost operatora da se nastavi natjecati na tržištu i u NGA okruženju.“

Vežano uz uvjet „ulaganje alternativnih operatora je amortizirano“, H1 smatra da svaki operator ima pravo odrediti strategiju pristupa do krajnjih korisnika (ULL, Bitstream) te na tome graditi svoje proizvode i usluge kao i poslovne planove i strategije. Smatramo kako amortizacija ulaganja nije sama po sebi svrha, te ostvarivanjem pristupa veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi smatramo ulaganjem za koje očekujemo povrat investicije i ostvarenje zarade tijekom razumnog perioda. Također smatramo da usluge veleprodajnog širokopojsnog pristupa nisu zamjenske usluge veleprodajnim uslugama mrežnoj infrastrukturi te ovaj uvjet smatramo neprihvatljivim.

Vežano uz uvjet „ukidanje je već bilo najavljeno u vrijeme investicije alternativnog operatora“ smatramo da tekst treba izmijeniti da isti glasi „ukidanje je bilo najavljeno prije ostvarenih investicija alternativnog operatora“

Vežano za uvjet „HT je operatoru spreman nadoknaditi neamortizirani dio ulaganja“ isti smatramo neprihvatljivim iz već gore spomenutih razloga. Dodatno kako HT-a ima značajnu financijsku moć putem ove odredbe mogao bi namjerno „kočiti“ razvoj operatora korisnika ili prisilno isplatiti operatore te u potpunosti ukinuti veleprodajni pristup mrežnoj infrastrukturi. Takvim potezima mogao bi uvelike promijeniti uvjete daljnjeg poslovanja operatora korisnika stoga navedeno smatramo neprihvatljivim.

U poglavlju 7.1. pod nazivom „Obveza pristupa korištenja posebnih dijelova mreže“, strana 60. HAKOM navodi:

„U skladu s člankom 61. stavkom 3. točkom 6. ZEK-a, HAKOM zadržava obvezu prema kojoj je HT dužan osigurati zajedničko korištenje prostora ili druge oblike zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme, uključujući osobito zajedničko korištenje kabelaške kanalizacije, zgrada i drugih građevina te njihovih ulaza. Naime, s obzirom da je usluga kolokacije preduvjet za pristup izdvojenom lokalnoj petlji, HAKOM zadržava obvezu kojom je HT obvezan, u skladu s važećom Standardnom ponudom HT-a za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji, osigurati zajedničko korištenje prostora (kolokaciju) i druge kapacitete potrebne za primjerenu instalaciju i povezivanje odgovarajuće opreme koja omogućuje korištenje usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji. HT je obvezan operatoru osigurati fizičku, udaljenu ili virtualnu kolokaciju. HT je obvezan operatorima ponuditi najmanji prostor za fizičku i virtualnu kolokaciju koji je primjeren za odgovarajuću instalaciju uređaja koje, s obzirom na svoj zahtjev, operator treba. Na taj način spriječiti plaćanje nepotrebnih troškova zbog korištenja većeg prostora nego što je operatoru uistinu potrebno. U slučaju da na zatraženoj lokaciji glavnog razdjelnika nije moguća fizička ili

virtualna kolokacija, HT može odbiti zahtjev operatora za fizičkom ili virtualnom kolokacijom, ali je obvezan operatoru omogućiti korištenje udaljene kolokacije⁵³.”

Kako su operatori suočeni s velikim ulaganjima prilikom ostvarivanja pristupa mrežnoj infrastrukturi te je visina troškova glavna prepreka za daljnja ulaganja smatramo nužnim dodatno odrediti obveze HT-u pri dijeljenju resursa unutar zajedničkog prostora što se odnosi na dijeljenje istog prostora (ukoliko prostor nije moguće odvojiti, operator može ostvariti pristup svojoj opremi samo uz nadzor djelatnika HT-a), dijeljenje komunikacijskih ormara, HDF-a, napajanja i ostalih nužnih dijelova elektroničke komunikacijske infrastrukture. Prijedlog smatramo dodatno opravdanim iz razloga nediskriminacije, naime HT za vlastite potrebe na svim lokacijama MDF-a ima mogućnost ugradnje i proširenja opreme uz minimalne troškove što ostalim operatorima nije omogućeno te ih se stoga stavlja u neravnopravni položaj.

U poglavlju 7.1. pod nazivom „Obveza pristupa korištenja posebnih dijelova mreže“, strana 62. HAKOM navodi:

„Postojećom Standardnom ponudom za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji, HT-u je definiran SLA što, između ostalog, obuhvaća vrijeme odgovora na zahtjev, rokove realizacije usluga, maksimalno vrijeme otklona kvara/smetnji i naknade za nepoštivanje rokova. HAKOM smatra da navedeni rokovi i naknade moraju biti jednaki za sve usluge izdvojenog pristupa za koje HT ima obvezu pristupa na ovom tržištu, neovisno o tehničkom rješenju.

HAKOM određuje HT-u sljedeće naknade u slučaju nepoštivanja rokova:

- *HT je obvezan za nepravodobnu (zakašnjelu/preuranjenu) realizaciju usluge⁵⁴ isplatiti naknadu za svaki dan nepravodobne realizacije, i to na način da za prvih 10 dana nepravodobne realizacije plaća ugovornu kaznu u visini 50% mjesečne naknade za korištenje usluge za svaki pojedini dan, a od 11. dana nepravodobne realizacije 150% mjesečne naknade za korištenje usluge za svaki pojedini dan;*
- *u slučaju zakašnjenja u otklanjanju kvarova unutar 48 sati od isteka maksimalnog predviđenog vremena za otklanjanje kvara HT je obvezan operatoru plaćati naknadu u visini iznosa jedne mjesečne naknade za uslugu za koju se otklanja kvar po danu kašnjenja. Za kašnjenje u otklanjanju kvara dužem od 48 sati od isteka maksimalnog predviđenog vremena za otklanjanje kvara, HT je obvezan za prva 2 dana kašnjenja (unutar 48 sati) plaćati naknadu u visini iznosa jedne mjesečne naknade za uslugu za koju se otklanja kvar, a za preostale dane zakašnjenja 120% mjesečne naknade za uslugu za koju se otklanja kvar po danu kašnjenja“*

Potrebno je napomenuti da u dijelu zakašnjele realizacije usluge isto podrazumijeva kašnjenje u odgovoru na jedinstvenu izjavu kao i na kašnjenje u realizaciji zahtjeva sukladno Odluci HAKOM-a o uvođenju jedinstvene procedure. Također H1 smatra, sukladno postojećoj praksi HT-a i učestalim kašnjenjima u realizaciji zahtjeva i usluga potrebitim definirati znatno veće naknade za kašnjenje zahtjeva koja su duža od 20 dana s ciljem pružanja što kvalitetnije usluge prema krajnjim korisnicima.

U poglavlju 7.3. pod nazivom „Obveza transparentnosti“, strana 71. HAKOM navodi:

„S ciljem harmoniziranja standardnih ponuda koje su obvezni objaviti operatori koji na mjerodavnim tržištima imaju status operatora sa značajnom tržišnom snagom te kako bi se omogućili transparentni uvjeti poslovanja operatora sa značajnom tržišnom snagom i operatora korisnika standardne ponude odnosno kako bi se onemogućilo HT da iskorištava svoj položaj operatora sa značajnom tržišnom snagom, a sve u svrhu sprječavanja narušavanja i ograničavanja tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacija, HT je obvezan u sve standardne ponude koje proizlaze iz obveze transparentnosti na ovom mjerodavnom tržištu, ugraditi sljedeće

- *jedan od instrumenta osiguranja plaćanja koje će HT utvrditi unutar standardne ponude mora biti zadužnica;*
- *ukoliko operator u razdoblju od jedne godine od dana sklapanja ugovora o korištenju usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji i izdvojenog pristupa lokalnoj potpetlji uredno podmiruje svoje obveze, nakon jedne godine nije obvezan dostavljati instrumente osiguranja plaćanja;*
- *HT je obvezan, prilikom izdavanja računa za predmetne veleprodajne usluge, umanjiti račun za iznos naknade po osnovi zakašnjenja;*
- *rok dospijeca plaćanja računa je 60 dana od dana slanja računa, pri čemu HT šalje pisanu opomenu po isteku roka dospijeca;*
- *HT će primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja tek ukoliko operator ne podmiri svoja dospjela i nesporna dugovanja u roku 30 dana od zaprimanja pisane opomene;*
- *ukoliko se HT ne može naplatiti iz instrumenta osiguranja plaćanja, HT može operatoru koji ne podmiri svoja dospjela i nesporna dugovanja privremeno obustaviti pružanje usluge;*
- *ukoliko se radi o dugovanju operatora koji nije obvezan dostavljati instrumente osiguranja plaćanja, HT može istome privremeno obustaviti pružanje usluge u roku od 30 dana od dana zaprimanja pisane opomene;*
- *u slučajevima kada je HT aktivirao i naplatio se iz instrumenta osiguranja plaćanja operator je obvezan dostaviti novi odgovarajući instrument osiguranja plaćanja odmah, a najkasnije u roku 15 dana od trenutka kada je HT predao instrument osiguranja plaćanja na naplatu.“*

Smatramo kako je navedeni tekst potrebno izmijeniti na sljedeći način:

- jedan od instrumenta osiguranja plaćanja koje će HT utvrditi unutar Standardne ponude mora biti zadužnica;
- ukoliko operator u razdoblju od jedne godine od dana sklapanja ugovora o korištenju usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji i izdvojenog pristupa lokalnoj potpetlji uredno podmiruje svoje obveze, nakon jedne godine nije obavezan dostavljati instrumente osiguranja plaćanja;
- HT je obavezan, prilikom izdavanja računa za predmetne veleprodajne usluge, obračunati naknadu po osnovi kašnjenja i za istu umanjiti obvezu plaćanja za pruženu veleprodajnu uslugu;
- rok dospijeća plaćanja računa je 60 dana od dana slanja računa, pri čemu, ako račun nije podmiren, HT šalje pisanu opomenu po isteku roka dospijeća;
- HT će primijeniti postupak naplate potraživanja iz dostavljenih instrumenata osiguranja plaćanja tek ukoliko operator ne podmiri svoja dospjela i nesporna dugovanja u roku 30 dana od zaprimanja pisane opomene;
- ukoliko se HT ne može naplatiti iz instrumenta osiguranja plaćanja, HT može operatoru koji ne podmiri svoja dospjela i nesporna dugovanja privremeno obustaviti pružanje usluge;
- ukoliko se radi o dugovanju operatora koji nije obavezan dostavljati instrumente osiguranja plaćanja, HT može istome privremeno obustaviti pružanje usluge u roku od 30 dana od dana zaprimanja pisane opomene;
- u slučajevima kada je HT aktivirao i naplatio se iz instrumenta osiguranja plaćanja operator je obavezan dostaviti novi odgovarajući instrument osiguranja plaćanja odmah po cjelokupnoj naplati instrumenta osiguranja, a najkasnije u roku 15 dana od trenutka kada je HT naplatio potraživanje instrumentom osiguranja plaćanja iskoristivši ga u cijelosti

S poštovanjem,
H1 TELEKOM d.d.